WIKIPEDIA

Lingua belarusa

Na Galipedia, a Wikipedia en galego.

O **belaruso**[1] (*беларуская мова*, *biełaruskaja mova*) é unha lingua eslava oriental e lingua oficial de Belarús xunto co ruso. Durante breves períodos da historia contemporánea de Belarús foi a única lingua oficial, 1918-1919 e de 1990 a 1995[2] foi a única lingua oficial. Era coñecido antigamente como *rutenio branco* ou *ruso branco*.

Etnicamente, os belarusos son descendentes das antigas tribos eslavas -os *dregovici*, os *radimici* e os *krivici*- que habitaban o territorio entre os ríos Pripet e Dwina Occidental na marxe setentrional do Dnieper e ao largo do Soz.

Belaruso
беларуская мова, "Biełaruskaja mova"

Falado en:	Belarús, e partes de Polonia.
Rexións:	Europa
Total de falantes:	8 millóns (censo de 2009)
Posición:	non está entre as 100 maiores
Familia:	Indoeuropea Baltoeslava Eslava Eslava oriental **Belaruso**
Escrita:	Alfabeto cirílico
	Estatuto oficial
Lingua oficial de:	Belarús Polonia (falada en 14 condados)
Regulado por:	Academia Nacional de Ciencias da Belarús
	Códigos de lingua
ISO 639-1:	`be`
ISO 639-2:	`bel`
ISO 639-3:	`bel (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=bel)`
SIL:	`RUW`

Índice

Historia
Datos estatísticos
Dialectos
Escrita
Notas
Véxase tamén
    Outros artigos
    Ligazóns externas

Historia

- **Fase antiga**: durante os séculos XII e XIII existía na Belarús unha lingua escrita, a eslava eclesiástica, utilizada nos centros culturais tales como Polach e Turau. Sen dúbida, unha antiga forma de belaruso usouse como lingua oficial polo goberno entre os séculos XIV e XVI no Gran Ducado da Lituania, que incluía a actual Belarús, a Lituania e a Ucraína. Durante este período normativizáronse as regras gramaticais do antigo belaruso, a pesar da tendencia a preservar as formas tradicionais do eslavo eclesiástico.

- **Fase media**: é a fase de esplendor, onde o belaruso alcanza o seu apoxeo no século XVI, coa introdución do alfabeto latino, coñecido como Lacinka, cando foi utilizado por Franciszak Skaryna (1485-1551) como base para as súas traducións de moitos libros da Biblia (publicada en Praga e Vilna en belaruso). Foi esta forma de belaruso a que se utilizou para as grandes polémicas relixiosas da época, así como para as tres versións dos códigos legais do Gran Ducado da Lituania (en 1529, 1566 e 1588). A influencia do polonés tanto na gramática como no vocabulario, comeza a se tornar común despois da Unión de Lublin en 1569. En 1696, o polonés declarouse o único idioma oficial da comunidade polaco-lituana. As clases sociais máis elevadas escolleron a lingua e a cultura polonesas. O belaruso practicamente desapareceu da literatura.
- **Fase de decadencia**: ata o final do século XVI, despois da Unión de Brest (1596), comeza un declive gradual do uso do belaruso en favor do latín, Debido a tentativa de unificar as igrexas católica e ortodoxa, e despois en favor do polonés a partir do século XVII, ata chegar ao punto de se tornar prohibido o seu uso en documentos oficiais en 1697, prohibición que marca o punto de inflexión máis baixo na historia desta lingua. Durante o século XVIII o belaruso escrito mantívose vivo grazas ao seu uso en pezas teatrais escolares realizadas en festas relixiosas e outras festas públicas. Despois da división polaco-lituana (1792-1795) a Belarús pasa a integrar o Imperio Ruso, de forma que as autoridades czaristas trataron o país como unha provincia da Rusia e a súa lingua como un dialecto do ruso, prohibindo o uso do belaruso nas escolas , como tamén textos en belaruso en calquera xornal, o que non se anulou ata 1905. No comezo do século XX o belaruso non posuía un alfabeto codificado nin normas ortográficas e gramaticais. Despois de 1914, establécense os alfabetos padróns, latino e cirílico, para deseguida conformar normas gramaticais e ortográficas.
- **Fase de rexurdimento**: a división da comunidade polaca constituíu de certa forma o motivo do renacemento da lingua no século XIX. Todo o territorio belaruso pasou a formar parte do Imperio Ruso. Estudosos rusos e poloneses comezaron, principalmente por cuestións políticas, a estudar a maioritaria poboación rural dos territorios recentemente adquiridos, coa intención de demostrar que esa xente era *rusa* ou *polonesa*. No decorrer desas investigacións, ficou en evidencia a riqueza da súa cultura e do seu folclore, alén de se percibir unha lingua claramente independente: o belaruso. Cando o Imperio Ruso caeu e os comunistas asumiron o poder en Moscova, favorecendo estes a difusión do ruso por toda a Unión Soviética, de forma que o seu uso está hoxe en día amplamente difundido na educación e na vida pública da Belarús.

Datos estatísticos

Cerca de 3/4 da poboación da Belarús (10 350 000 hab. en 2002) consideran o belaruso a súa lingua nativa. Hai unha minoría considerábel (cerca de 230.000 hab) na rexión de Białystok, no leste da Polonia que ten como primeira lingua o belaruso.

É tamén falado por emigrantes no Canadá, Estados Unidos e países da antiga Unión Soviética

Dialectos

O belaruso forma unha ponte entre o ucraíno e o ruso e os seus dialectos gradualmente mestúranse cos dialectos rusos e ucraínos nas súas fronteiras.

Os dialectos do belaruso divídense en dous ou tres grandes grupos; ambas clasificacións consideran os grupos nororientais e suroccidentais, habendo un terceiro que percorre o país de leste a oeste nunha faixa central. E é este último grupo que se considera como a base da lingua literaria moderna e do belaruso normativo. No extremo suroccidental hai un dialecto especial, o grupo palesio, da rexión da Palesia, que divide certas partes co ucraíno, existindo varias tentativas de elevalo a lingua baixo o nome de palesiano.

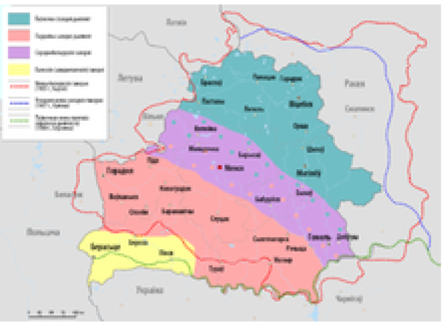
Dialectos do belaruso.

- Dialectos norteorientais:
  - Grupo Polonés.
  - Grupo Vicebsk-Mahilëu.
- Dialecto Central:
- Dialectos sur-occidentais.
  - Grupo Occidental.
  - Grupo Palesio.
  - Grupo Sluck-Babrujsk-Mazyr.

Escrita

Ata o século XVI o belaruso utilizou só o alfabeto cirílico, mais a partir de entón foi introducido o alfabeto latino nunha variante modificada da ortografía polonesa, tamén coñecida como Lacinka. O primeiro xornal publicado, o *Nasza Niwa* ("O noso trigal"), que comezou a ser impreso en 1906, traía os textos nas dúas formas de escrita: cirílica e latina, reflectindo a división do pobo belaruso entre ortodoxos e católicos. Ocasionalmente, o alfabeto árabe tamén foi usado polos tártaros belarusos para escribir partes do Corán.

Notas

1. Definicións no *Dicionario da Real Academia Galega* (http://academia.gal/dicionario/-/termo/busca/belaruso) e no Portal das Palabras (http://portaldaspalabras.gal/dicionario/procura/belaruso) para *belaruso*.
2. Xosé Henrique Costas *Guía das linguas de Europa*. Positivas, 2002, páxina 51

Véxase tamén

Existe unha versión da Wikipedia en ***Lingua belarusa***

Existe unha versión da Wikipedia en ***Lingua belarusa***

Outros artigos

- Taraškievica

Ligazóns externas

- Proel (http://www.proel.org/)
- Ethnologue (http://www.ethnologue.com/)

- Brlaruso (https://web.archive.org/web/20030719133241/http://www.pravapis.org/)

Traído desde "https://gl.wikipedia.org/w/index.php?title=Lingua_belarusa&oldid=5469621"

A última edición desta páxina foi o 1 de xuño de 2020 ás 13:17.

Todo o texto está dispoñible baixo a licenza Creative Commons recoñecemento compartir igual 3.0; pódense aplicar termos adicionais. Consulte os termos de uso para obter máis información.
Wikipedia® é unha marca rexistrada da Wikimedia Foundation, Inc., unha organización sen fins lucrativos.